

◀ Melkveebedrijf Wienia in het Friese Oostrum bewijst volgens LTO'er Kooistra dat groot niet per se strijdig is met duurzaam.
Foto: LC/Niels Westra

Greendeal voor noordelijke landbouw

De schaalvergroting in de landbouw houdt de gemoe-deren bezig. Maar hoe denkt het Noorden er eigenlijk over? Die vraag staat centraal in een grote publieksenquête en een serie artikelen in *Dagblad van het Noorden* en *Leeuwarder Courant*. Vandaag: de initiatiefnemers, LTO Noord en de noordelijke milieufederaties, vertellen waar ze zelf staan in het schaalvergrotingsdebat.

Door Aan Dirk van der Meulen

Als een bedrijf verkast naar een industrieterrein is het feest. De burgemeester is van de partij en trots wordt een lichtgevend logo op de voorgevel onthuld. Als een melkveehouder nieuwbouw pleegt, is er vaak ook kritiek. Wat een hoge stal en komen de koeien nu wel buiten?

Die ongelijke behandeling steekt wel eens, verklaart voorzitter Geart Kooistra van LTO Noord provincie Fryslân. De hele economie is in beweging en blijkbaar moet ook de landbouw mee in die ontwikkeling. Maar toch ligt er geen sector meer onder het maatschappelijke vergrootglas dan de onze, concludeert Kooistra. "Een voorbeeld. Als je van Drachten naar Heerenveen rijdt, zie je overal lichtmasten bij sportvelden. Waar de burger het over heeft, zijn die paar verlichte stallen langs deze route."

Af en toe een schouderklopje zou wel eens op zijn plaats zijn, betoogt Kooistra. Hij wijst op de verlaging van het gebruik van kunstmest en

gewasbeschermingsmiddelen en naar de samenwerking tussen veel boeren en vogelwachters. Op veel plaatsen is later gemaaid voor de kuikens. "Maar de uitwassen halen de krant. Dat frustrert wel eens."

Kooistra heeft zelf ook wel eens moeite met de schaalvergroting. Vooral bij locaties waar sprake is van een concentratie van grote stallen. Hij kan zich dan wel voorstellen dat burgers spreken van een aantasting van het landschap. Maar Kooistra heeft goede hoop dat de Nije Pleats, een samenwerkingsverband van architect, gemeente, boer en stallenbouwer, gemeengoed wordt in alle gemeenten. Ook de lichttuitstoot uit nieuwe stallen is een punt van zorg bij de boerenorganisatie. "Er wordt hard gewerkt aan een oplossing om het licht meer in de stal te houden."

Boeren en burger zullen elkaar moeten blijven bijpraten over eventuele ergernissen. Dat wordt het motto voor de toekomst, vindt Kooistra die een melkveebedrijf heeft in het Friese Ee. Een streekgenoot verklaarde onlangs geschrokken te zijn van de omvang van een nieuwe stal in Oostrum. Hij adviseerde hem de open dag te bezoeken en eens te kijken naar al die investeringen in duurzame energie en de manier waarop ze hun dieren houden. "Dat maakte toch wel indruk." Het toont volgens Kooistra aan dat voor een goed debat de burger zich moet inleven in het boerenbestaan en dat boeren hun bedrijven moeten openstellen.

Grote stallen, dieren onzichtbaar gehuisvest in steriele ruimtes en veel verkeersbewegingen voor de aanvoer van voer en de afvoer van

SCHARRELEN OF OPSCHALEN

DAGBLAD THEMA

mest. Het is voor Reinder Hoekstra, directeur van de Drentse Natuur en Milieufederatie, het grootste schrikbeeld als de schaalvergroting in de landbouw aanhoudt. Zijn ambitie is te komen tot een grondgebonden landbouw en die te behouden waar die al bestaat.

Bij ongewijzigd beleid kunnen ook in de melkveehouderij zomaar van deze zogenaamde *footloose* bedrijven ontstaan, vreest hij. De sector mag van politiek Den Haag groeien, mits de overtollige mest verwerkt wordt bij mestverwerkingsbedrijven. Ook voor de intensieve varkens- en kippenbedrijven zijn technologische oplossingen om fijnstof en ammoniak af te vangen of schoon te wassen. Maar volgens Hoekstra is het een heilloze weg. De consument heeft geen goed gevoel bij deze *cleantech*-bedrijven, zoals de Milieufederatievoorzitter ze noemt. Het verzet zal toenemen en de maatschappelijke acceptatie voor de Europese landbouwsubsidies kwijnt weg. En bij het minste of geringste keert de burger zich af van voedselpakket van dit type bedrijven. "En win het vertrouwen dan maar weer eens terug."

Het is ook een heilloze weg, omdat Nederland uiteindelijk deze race om de laagste kostprijs gaat verliezen, voorspelt Hoekstra. "Als je dan kunt zeggen dat je een

grondgebonden landbouw bedrijf, in harmonie met de omgeving, dan zal dat ook op buitenlandse markten een goed verkoopargument zijn.

Hoe de landbouw deze kant op te bewegen? De strijd tegen de echte uitwassen, zoals de plofkip, laat Hoekstra graag over aan de landelijke dierenwelzijnsorganisaties zoals Wakker Dier. Voor de problematiek in het Noorden zou hij een soort greendeal willen afsluiten met de noordelijke landbouworganisaties. "Een overeenkomst over hoe we die grondgebonden waarborgen en stimuleren. In ruil daarvoor zouden we afspraken kunnen maken over de ontwikkelingsmogelijkheden van agrarische bedrijven. Want als de landbouw ergens grondgebonden kan blijven is het wel in het Noorden. Overheden, die een deel van de Europese subsidies ontvangen, zouden boeren hiervoor moeten belonen, aldus Hoekstra.

Enquête over schaalvergroting

De noordelijke publieksenquête over de schaalvergroting in de landbouw is een gezamenlijk initiatief van boerenorganisatie LTO Noord, de noordelijke milieufederaties, *Dagblad van het Noorden* en de *Leeuwarder Courant*. De vragenlijst wordt vandaag in beide kranten gepubliceerd: zie pagina's 32 en 33. Ook op de sites van LC en DvHN kan de enquête vanaf zaterdag 22 juni worden ingevuld. Zie voor meer informatie: www.dvhn.nl/landbouwenquete